

**ΕΝΙΑΙΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΩΝ
ΣΧΟΛΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**ΕΝΙΑΙΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΩΝ
ΣΧΟΛΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ**

**ΕΝΙΑΙΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΩΝ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ**

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Μάθε παιδί μου γράμματα

Το Υπουργείο κατέθεσε τον προηγούμενο χρόνο ένα «κείμενο διαβούλευσης» στο οποίο παρουσίαζε προτάσεις σχετικά με το νέο νόμο που προωθεί για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Το κείμενο αυτό απορρίφθηκε από το σύνολο σχεδόν της Πανεπιστημιακής κοινότητας. Ωστόσο, φαίνεται ότι το Υπουργείο προτίθεται να προβεί στην κατάθεση του νόμου στο προσεχές μέλλον, εμμένοντας –σύμφωνα με όλες τις πληροφορίες– στις περισσότερες και πιο κρίσιμες από τις θέσεις που είχε εξ αρχής προτείνει. Συνεπώς, ο διάλογος ήταν προσχηματικός. Παρουσιάζουμε εδώ κάποιες πτυχές των προτάσεων του Υπουργείου που αφορούν σε ζητήματα που ενδιαφέρουν ειδικότερα τους φοιτητές. Ψηφίσματα και παρατηρήσεις επί των προτάσεων του κειμένου διαβούλευσης υπάρχουν στις ιστοσελίδες των Τμημάτων, όπου θα βρείτε και περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με το περιεχόμενο της επιχειρούμενης μεταρρύθμισης.

1. Χρηματοδότηση των Πανεπιστημίων

Μία σειρά από διατυπώσεις του κειμένου διαβούλευσης καθιστούν φανερή την πρόθεση του Υπουργείου να αποδεσμεύσει την Πολιτεία από την συνταγματικά κατοχυρωμένη υποχρέωσή της να χρηματοδοτεί την εκπαίδευση, αναθέτοντας την εξεύρεση πόρων στα ίδια τα Πανεπιστήμια και πιθανώς επιβάλλοντας δίδακτρα στους φοιτητές (βλ. σχετικά 2). Αυτή η επιλογή πλήττει περισσότερο από οποιονδήποτε άλλο τομέα τις κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες, δηλαδή τις επιστήμες εκείνες οι οποίες παράγουν γνώση που το περιεχόμενο της δεν αποφέρει μετρήσιμο κέρδος. Η βελτίωση ενός συστήματος κινητής τηλεφωνίας έχει απείρως περισσότερες πιθανότητες να χρηματοδοτηθεί ιδιωτικά σε σχέση με την έρευνα, λόγου χάριν, ενός φιλολόγου, ενός ανθρωπολόγου ή ενός ιστορικού. Όσο κι αν βελτιωθεί, όμως, το σήμα του κινητού μας από την έρευνα που θα έχει χρηματοδοτήσει μία εταιρία κινητής τηλεφωνίας, θα εξακολουθεί να είναι ζήτημα της δουλειάς του παιδαγωγού στο σχολείο και αποτέλεσμα της επαφής μας με την λογοτεχνία, την φιλοσοφία, την κοινωνιολογία ή την ιστορία η ικανότητά μας να αντιλαμβανόμαστε την πολυπλοκότητα του κόσμου στον οποίον ζούμε ή να διαμορφώνουμε άποψη για την πολιτική κατάσταση γύρω μας. Η χρηματοδότηση των ανθρωπιστικών και κοινωνικών επιστημών από το κράτος αποτελεί έμπρακτη απόδειξη εκ μέρους της πολιτικής ηγεσίας ότι επιθυμεί πράγματι να ηγείται μιας αλληλέγγυας κοινωνίας ενεργών και κριτικά σκεπτόμενων πολιτών και συνεπώς ότι οι συχνές επικλήσεις στις αξίες αυτές δεν αποτελούν μέρος μίας κούφιας και εν τέλει δημαγωγικής ρητορείας.

2. Φοιτητικά δάνεια και υποτροφίες

Σύμφωνα με το κείμενο διαβούλευσης που κατέθεσε το Υπουργείο, θα υπάρξει συνεννόηση με τις τράπεζες προκειμένου να διαμορφωθεί ένα νέο σύστημα δανειοδότησης των φοιτητών, όπως συμβαίνει στο εξωτερικό. Στόχος είναι να μετατραπεί και η εκπαίδευση από δημόσιο αγαθό σε προνόμιο. Τα δάνεια αυτά προφανώς θα καλύπτουν τα δίδακτρα που σκοπεύει να επιβάλει το Υπουργείο –αν ισχύει κάτι διαφορετικό θα πρέπει να καταστεί σαφές– αποδεσμευόμενο έτσι σταδιακά από την χρηματοδότηση της Πανεπιστημιακής εκπαίδευσης. Η εμπειρία από χώρες όπου ισχύει η «συνεννόηση με τον τραπεζικό τομέα», όπως για παράδειγμα η Αγγλία, καταδεικνύει ότι οι φοιτητές που βαρύνονται με σπουδαστικά δάνεια τα αποπληρώνουν όταν αποκτούν οι ίδιοι παιδιά. Επίσης, στο κείμενο διαβούλευσης γίνεται αναφορά στη δημιουργία συστήματος υποτροφιών. Το μόνο έμπρακτο δείγμα που έχουμε σχετικά με την ευαισθησία του Υπουργείου για την ενίσχυση της αριστείας και της έρευνας είναι η πρόσφατη απόφαση που έλαβε από κοινού με το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών να

μην προκηρυχθούν υποτροφίες για διδακτορική και μεταδιδακτορική έρευνα εσωτερικού κατά το τρέχον έτος εξαιτίας των έκτακτων μέτρων λιτότητας.

3. Εισαγωγή σε Σχολή, κατάργηση Τμημάτων, πιστοποίηση

(α') Στα Πανεπιστήμια της Αμερικής ή άλλων χωρών που φαίνεται ότι θέλει να μιμηθεί το Υπουργείο χωρίς να λαμβάνει υπόψη του τα χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας, το Τμήμα αποτελεί βασική ακαδημαϊκή μονάδα με συγκεκριμένο επιστημονικό και ερευνητικό προσανατολισμό. Πουθενά δεν εξυπηρετήθηκε η διεπιστημονικότητα με εκθεμελίωση των Τμημάτων και συνεπώς με εκθεμελίωση της συνοχής των επιστημονικών πεδίων. Η εισαγωγή σε Σχολή συνεπάγεται σημαντικότερη υποβάθμιση της επιστημονικής κατάρτισης των φοιτητών και συνιστά επιστροφή σε ένα ξεπερασμένο σύστημα. Αν ισχύσει η εισαγωγή σε Σχολή, το α' έτος σπουδών θα περιοριστεί σε γενικές επισκοπήσεις μεταλυκειακού χαρακτήρα και η εμβάθυνση στα επιστημονικά πεδία ενδιαφέροντος των φοιτητών θα ασφυκτιά σε τρία έτη σπουδών. Επίσης, είναι ορατός ο κίνδυνος η εισαγωγή σε Σχολή να φέρει την παραπαιδεία των φροντιστηρίων στα Πανεπιστήμια επιβαρύνοντας ακόμη περισσότερο τις οικογένειες των φοιτητών, εφόσον ο ανταγωνισμός για επιλογή επιστημονικής και τελικά επαγγελματικής κατεύθυνσης θα μεταφερθεί στις Σχολές.

(β') Η εισαγωγή σε Σχολή δεν καθιστά πιο ευέλικτο το υπάρχον σύστημα εισαγωγής στα Πανεπιστήμια, το οποίο πράγματι εγκλωβίζει τους φοιτητές σε Τμήματα που δεν επέλεξαν οι ίδιοι, αλλά έτυχε να βρεθούν σε αυτά. Αντίθετα, η εισαγωγή σε Σχολή είναι απολύτως συμβατή με την λογική που διέπει την θέσπιση μονοετών ή διετών προγραμμάτων φοίτησης. Η προβλεπόμενη ρητά στο κείμενο διαβούλευσης θεσμοθέτηση προγραμμάτων σπουδών μονοετούς ή διετούς κύκλου σπουδών και η απονομή αντίστοιχων πτυχίων θα επιφέρει σοβαρότατη υποβάθμιση στα εργασιακά δικαιώματα όλων των πτυχιούχων και θα επιδεινώσει ακόμη περισσότερο τα ήδη υψηλά επίπεδα ανεργίας των επιστημόνων.

(γ') Τα μονοετή και διετή προγράμματα θα μετατρέψουν τα Πανεπιστήμια σε κέντρα πιστοποίησης, όπου το περιεχόμενο των σπουδών θα περιορίζεται σε αναμασημένη και τυποποιημένη γνώση. Σε ένα τέτοιο πλαίσιο, πιθανοί τίτλοι μαθημάτων θα είναι: «Ελληνική Γραμματεία Ι και ΙΙ: από τον Όμηρο μέχρι την Γενιά του 30» ή «Εισαγωγή στην Φιλοσοφία: Από τον Πλάτωνα μέχρι τον Χάμπερμας». Εφόσον η απόκτηση ερευνητικών δεξιοτήτων και η εμβάθυνση στη γνώση δεν θα αποτελούν ζητούμενα, κανένα σεμινάριο δεν θα έχει πλέον την παραμικρή αξία, η βιβλιοθήκη θα αποτελεί τόπο συνάντησης ολίγων πεφωτισμένων, ενώ η συγγραφή των όποιων εργασιών θα απαιτεί αποκλειστικά μελέτη του εκάστοτε οικείου σχετικού εγχειριδίου και μία γενική εισαγωγή.

(δ') Η ίδια αντίληψη που θέλει τα Πανεπιστήμια κέντρα παροχής μεταλυκειακής κατάρτισης οδηγεί το Υπουργείο στην πρόταση να εξαρτήσει την χρηματοδότησή τους από τον αριθμό των σπουδαστών που θα αποφοιτούν κάθε χρόνο. Η συγκεκριμένη πρόβλεψη θα εξαναγκάσει τα Πανεπιστήμια να μετατρέψουν τα προγράμματα σπουδών τους σε μεταλυκειακά προγράμματα και εν τέλει να παρέχουν πτυχία χωρίς αντίκρισμα. Είναι άλλωστε τουλάχιστον παράδοξο, ότι ενώ το κείμενο διαβούλευσης σχεδόν φετιχοποιεί τις έννοιες της αριστείας και της διαρκούς και αντικειμενικής αξιολόγησης, πουθενά δεν φαίνεται να εξαρτά την χρηματοδότηση των Τμημάτων από τις εκθέσεις εξωτερικής αξιολόγησης ή άλλους ποιοτικούς δείκτες που μέχρι πρότινος μονοπωλούσαν τα επιχειρήματα ενάντια στο «νωθρό και συντεχνιακό» Πανεπιστημιακό σύστημα. Πρόκειται προφανώς για την συνήθη τον τελευταίο καιρό à la carte χρήση αξιακών όρων με κριτήριο το πού φυσάει ο άνεμος.

Για το ΔΣ του Ε.Φ.Δ. Σχολής Κοινωνικών Επιστημών

Η Πρόεδρος
Ελένη Φουρνάρκη

Ο Γραμματέας
Βαγγέλης Νικολαΐδης

Για το ΔΣ του Ε.Φ.Δ. Σχολής Επιστημών Αγωγής

Ο Πρόεδρος
Μιχάλης Κούρκουλος,

Ο Γραμματέας
Ηλίας Κουρκούτας

Για το ΔΣ του Ε.Φ.Δ. Φιλοσοφικής Σχολής,

Ο Πρόεδρος
Ευγένιος Δ. Ματθιόπουλος

Ο Γραμματέας
Δήμος Σπαθάρas